

Itsenäinen ajattelu on suurmiehen kovaa työtä

● Václav Havelin elämäkerta paljastaa herkän taiteilijasielun, joka kasvoi paineen alla ja totuutta vaalien ihmisoikeuksia puolustavaksi valtiomieheksi.

Anne Välinoro
Aamulehti

● Missä piilee pienen maan vahvuus? Tsekkoslovakian samettivallankumouksen 1989 jälkeen presidentiksi noussut Václav Havel

halusi, että hänen maansa muistetaan ainakin kolmesta syystä: se vaalii ihmisoikeuksia ja -arvoa ja haluaa tehdä työtä rauhan eteen.

Niinpä. Autojen, kenkien ja kivihiilen hinta voi heitellä, mutta henkiset arvot pysyvät.

Joulukuussa 2011 menehtynyt Havel oli kaksi kautta presidenttinä vuoteen 2003 saakka. Kun Havel kuoli, koko Praha kerääntyi suremaan Václavin aukiolle. Havelin suosio presidenttinä oli vaihdellut hurmiosta hämmennykseen,

mutta kansan vapauden puolesta taistellut toisinajattelijat katsoi kultahehkyksistä kansaansa.

Havelin pitkäaikainen työtoveri, presidenttikauden lehdistöpäällikkö ja nykyinen Tsekin Iso-Britannian suurlähettiläs Michael Zantovsky, 65, on kirjoittanut lähes viisisataasivuisen kirjan ystävästään. *Václav Havelin elämä* tekee myös lukijasta Havelin ystävän.

ZANTOVSKY HAASTATELI lähes sataa Havelin läheistä ja työtoveria kotimaassa ja ulkomailla, pääsi lukemaan Havelin henkilökohtaisen kirjeenvaihdon ja oppi tuntemaan läheltä myös tämän puoliset **Olga** ja **Dagmarin**.

Zantovskyn psykologin koulutus ja pitkä ura poliitikkona ja kirjoittajana auttoivat kokoamaan kuvan Euroopan kenties vaikuttavimmasta sotien jälkeisestä toisinajattelijasta.

Mutta miksi Zantovsky halusi kirjoittaa elämäkerran miehestä, joka oli läpivalaissut itseään jo useissa näytelmissä, puheissa ja kannanotoissa – eikä vähiten vallanvaihtoon johtaneessa *Charta 77* -peruskirjassa?

– Minusta hän ansaitsi tulla kerrotuksi, rehellisesti ja suoraan – niin kuin hän itse olisi toivonut. Ei pyhimyksenä eikä sankarina, vaikka kyllä hän oli minulle sankari, Zantovsky miettii Tsekin lähetystön empiretuolissa, keväisen Vltavan vapautuessa jääpeitteestä seinätaulussa.

Zantovsky kirjoitti teoksen englanniksi. Hän epäili, että tsekin kielellä kirjoittaessa kohde olisi kadonnut valtaisan materiaalin alle. Nyt kirjoittaja joutui tarkentamaan näkökulmaansa.

– Ehkä sain niin herätettyä hänet uudestaan henkiin, Zantovsky hymyilee.

Havelin henkilökohtainen elämä, työ näytelmäkirjailijana ja toisinajattelijana ehdittiin presidentiksi tulon jälkeen perkaa mediassa tarkkaan. Yksi asia, joka Zantovskyn kuitenkin yllätti, oli Havelin monimutkainen suhde **Bozena**-äitiin. Siinä oli äidin puolelta aistittavissa enemmän rationaalista valppautta ja kylmyyttäkin kuin lämmintä ihailua.

Havel itse ei kuitenkaan äitisuhdettaan liiemmin käsitellyt – tai ehkä se näkyi kauttaaltaan

–VÁCLAV Havel onnistui tekemään maastamme erityisen antamalla parhaansa ihmisoikeus- ja rauhankysymyksiin. Oli kuitenkin paljon niitä, jotka olisivat halunneet pidättäytyä normaalissa,